

Lund 73:1

RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologiska schaktningsövervakningar 2019
Imelda Bakunic Fridén

Titel: Lund 73:1
Författare: Imelda Bakunic Fridén
Kulturmiljörapport: 2021:32

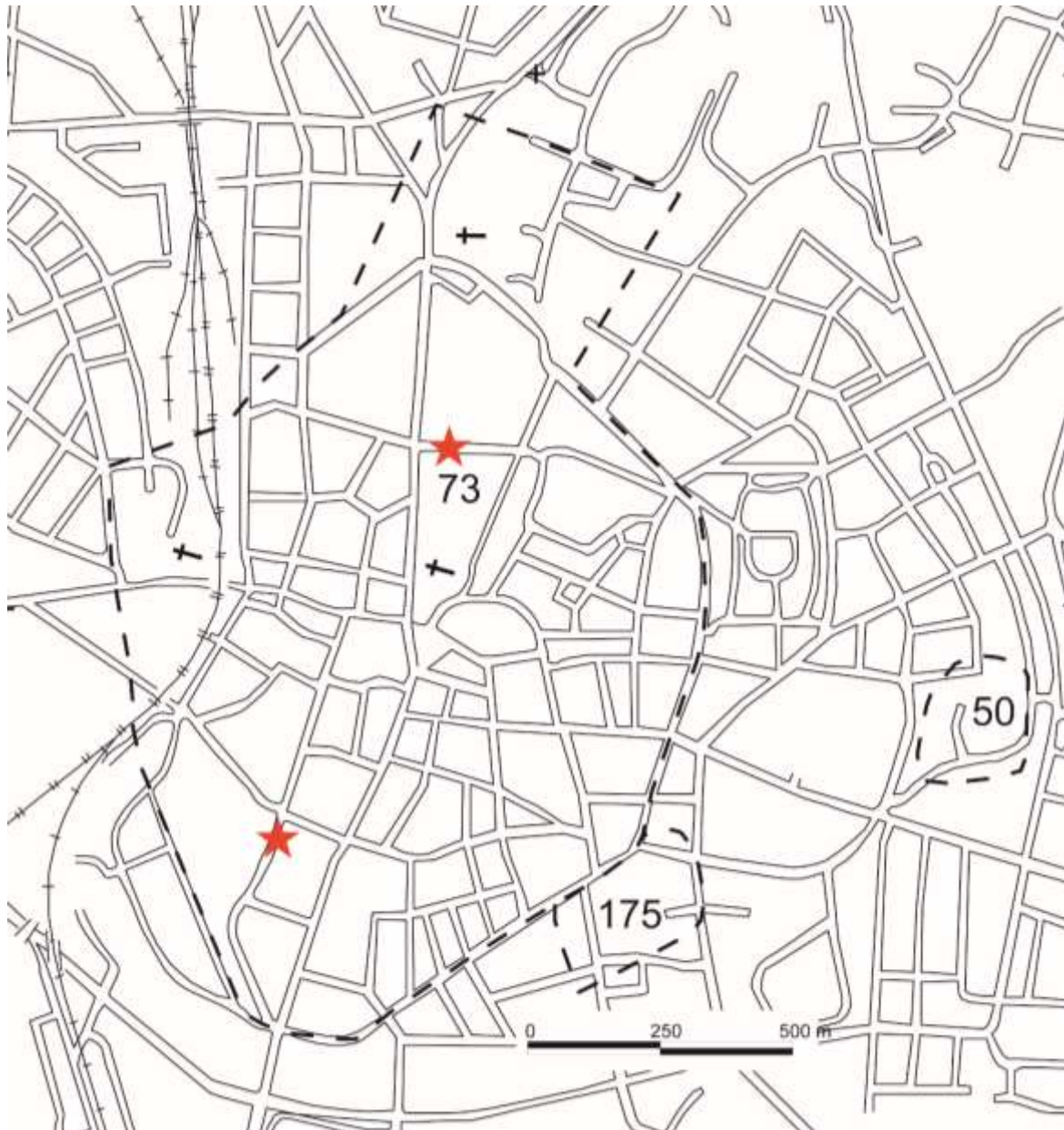
Omslagsbild: Vy över undersökningsområdet på Stora Södergatan 57, sedd från norr.
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Genomförande och resultat.....	3
1. Paradisgatan, Lund (A_2019_0003).....	3
Fornlämningsmiljö	3
Genomförande och resultat	3
2. Stora Södergatan 57, Lund (A_2019_0068).....	4
Fornlämningsmiljö	4
Genomförande och resultat	5
Slutsatser	6
Administrativa och tekniska uppgifter.....	6
Referenser	7
Bilagor	8

Sammanfattning

- Lunds Tekniska förvaltningen hade hos Länsstyrelsen ett löpande tillstånd att utföra schaktningar i samband med mindre schaktningsarbeten av akut karaktär inom fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459. Tillståndet gällde inom Lunds medeltida stad i Lunds kommun för perioden 2018–2019 (Lst. Dnr. 431-34301-2017, Kulturens projekt nr. 61000–645).
- Under perioden 2019-01-11 till 2019-07-31 inom två ärenden enligt Länsstyrelsens beslut.
- Inga kulturlager påträffades, endast bärlager i form av grus och sand framkom.
- Dokumentationen av schaktningarna har bidragit till kunskap om kulturlagens bevarandestatus och omfattningen av tidigare urschaktningar i fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lunds medeltida stadsområde.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad.

Inledning

Lunds Tekniska förvaltningen sökte och fick hos Länsstyrelsen ett löpande tillstånd att utföra schaktningar i samband med mindre schaktningsarbeten av akut karaktär inom fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459. Tillståndet gällde inom Lunds medeltida stad i Lunds kommun för perioden 2018–2019 (Lst. Dnr. 431-34301-2017, Kulturens projekt nr. 61000–645).

Villkoret för tillståndet var att Lunds Tekniska förvaltning inför varje markarbete i god tid skulle samråda med Kulturen i Lund, som skulle beredas möjlighet att genomföra en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Under perioden 2019-01-11 till 2019-07-31 inom två ärenden enligt Länsstyrelsens beslut, vilka redovisas i denna rapport.

Genomförande och resultat

1. Paradisgatan, Lund (A_2019_0002)

Fornlämningsmiljö

Paradisgatan lades ut under 1000—1100-talet, dock något längre norrut än vad som är fallet idag. Under medeltiden fram till och med år 1678 var dock kvarteret delat på hälften av en i nordsydlig orienterad gatusträckning, känd som Lysesträtet eller Ljusagatan. Gatan antas ha utgått från en öppning i muren till ärkebiskopens Lundagård, vidare över kv Paradis, för att slutligen leda upp till Allhelgonaklostret. Det äldsta skriftliga belägget för gatan härrör från år 1350 (Andrén 1984:68). Den är arkeologiskt belagd och har daterats till innan 1200-talet (Gardelin 2007).

Genomförande och resultat

På grund av en större sättnings på Paradisgatan genomfördes ett schaktningsarbete av Markentreprenad då det förväntades kunna vara en vattenläcka. Det visade sig istället röra sig om luftfickor i bärlagret kring flera rör, bland annat fjärrvärme, telekabel och vatten. Inga äldre kulturlager framkom.

Tidsperiod: 2019-01-11

Tidsåtgång: 1 h

Fältarkeolog: Aja Guldåker

Yta: 16 m²

Volym: 15 m³

Ritningar: 1 A3-ark: 1 planritning, skala 1:100

Digitala fotografier: 1

Tillvaratagna fynd: -

Figur 2. Område för sättningskada i Paradisgatan. Fotografiet taget från väster.

2. Stora Södergatan 57, Lund (A_2019_0068)

Fornlämningsmiljö

Stora Södergatan anses allmänt tillhöra ett tidigt skede i Lunds historia och går, åtminstone delvis, sannolikt tillbaka till ett än äldre kommunikations- och vägnät (Blomqvist 1951; Larsson 2006; Lihammer 2007). I takt med att bebyggelsen reglerades och förtätades under loppet av 1000-talet formaliserades vägsträckningen till gata (Magnusson Staaf, Eriksdotter & Larsson 1996). Stora Södergatan löper från det forna Söderportsområdet i söder och mynnar i norr ut vid Stortorget. Gatan har haft stor betydelse som infart söderifrån till staden, Domkyrkan, Lundagård och Stortorget. På en osignerad karta från slutet av 1500-talet benämns Stora Södergatan som Torgegade, det vill säga gatan som ledde till torget. Stora Södergatan kantades under medeltiden i sin nordligaste del av bodbebyggelse (Andrén 1980).

I egenskap av att ha varit en av stadens huvudgator kan det antas att tomterna längs Stora Södergatan ansetts betydelsefulla i flera bemärkelser, vilket kan ses i såväl arkeologiskt material som i äldre kartor genom de närmast obrutna husraderna från Svanegatan i söder och norrut. Det var först efter sekelskiftet 1900 som det äldre mönstret med låg bebyggelse i en till två våningar ersattes av högre huskroppar. Före reformationen kantades gatan också av flera kyrkliga institutioner. Längst i söder låg

hospitalet, därefter följde S:t Stefans, S:t Andreas och S:a Maria kyrkor med tillhörande begravningsplatser.

Genomförande och resultat

I samband med en sättningskada på gatan i höjd med Stora Södergatan 57 och 46 genomförde Tekniska förvaltningen i Lund schaktningsarbete som övervakades av Kulturens personal.

En grop om 2x4 meter upptogs och på 1,50 m djup framkom en plank med ett hålrum under, vilket förmodligen orsakat sättningskadan i gatan. Ett stort vattenrör observerades på 1,30 m djup och ytterligare anslutningsrör förekom. Endast grus och diverse bärlager framkom ned till ett djup av 1,50 m.

Tidsperiod: 2019-07-31

Tidsåtgång: 2 h

Fältarkeolog: Aja Guldåker

Yta: 8 m²

Volym: 12 m³

Ritningar: 1 A3-ark: 1 planritning, skala 1:100

Digitala fotografier: 2

Tillvaratagna fynd: -

Figur 3. Platsen för sättningskadorna i höjd med Stora Södergatan 57 och 46. Fotografiet taget från norr.

Slutsatser

Kulturen i Lund har delgivit information om två schaktningsarbeten för reparationsarbeten inom fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459.

Ingrepp i fornlämning är återkommande inom Lunds medeltida stadsområde. Kulturen föreslår att markarbeten i samband med mindre schaktningsåtgärder även fortsättningsvis ska kontrolleras antikvariskt. Ett av ingreppen på Paradisgatan utfördes i bärlager i anslutning till äldre ledningsdragningar för bland annan fjärrvärme, telekabel och vatten, vilket medförde att det inte ansågs påkallat med arkeologisk intensivundersökning då inga kulturlager påträffades. Det andra schaktningsarbetet utfördes i höjd med Stora Södergatan 57 och 46, där ett stort vattenrör observerades på 1,30 m djup och ytterligare anslutningsrör förekom. Endast grus och diverse bärlager påträffades ned till ett djup av 1,50 m.

Dokumentationen av schaktningarna har bidragit till kunskap om kulturlagens bevarandestatus och omfattningen av tidigare urschaktningar i fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lunds medeltida stadsområde.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-34301-2017
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Löpnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	61 000_645
Trakt/kvarter/fastighet	Innerstaden 2:1 m.fl.
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Reparationsarbeten
Uppdragsgivare	Lunds Tekniska förvaltningen
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2018-01-01 - 2019-12-31
Fälttid, arkeolog, tim	3 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	24 m ²
Kubik, m ³	27 m ³
Schaktmeter, m	-
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs.
Ritning, dokumentation	2 st A3 ritfilm: 2 planritningar skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	3 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen för respektive ärende

Referenser

Andrén, A. 1980. Lund. *Medeltidsstaden 26*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. RAÄ & SHM rapport. *Medeltidsstaden 56*. Stockholm.

Blomqvist, R. 1951. *Lunds historia 1*. Medeltiden. Lund.

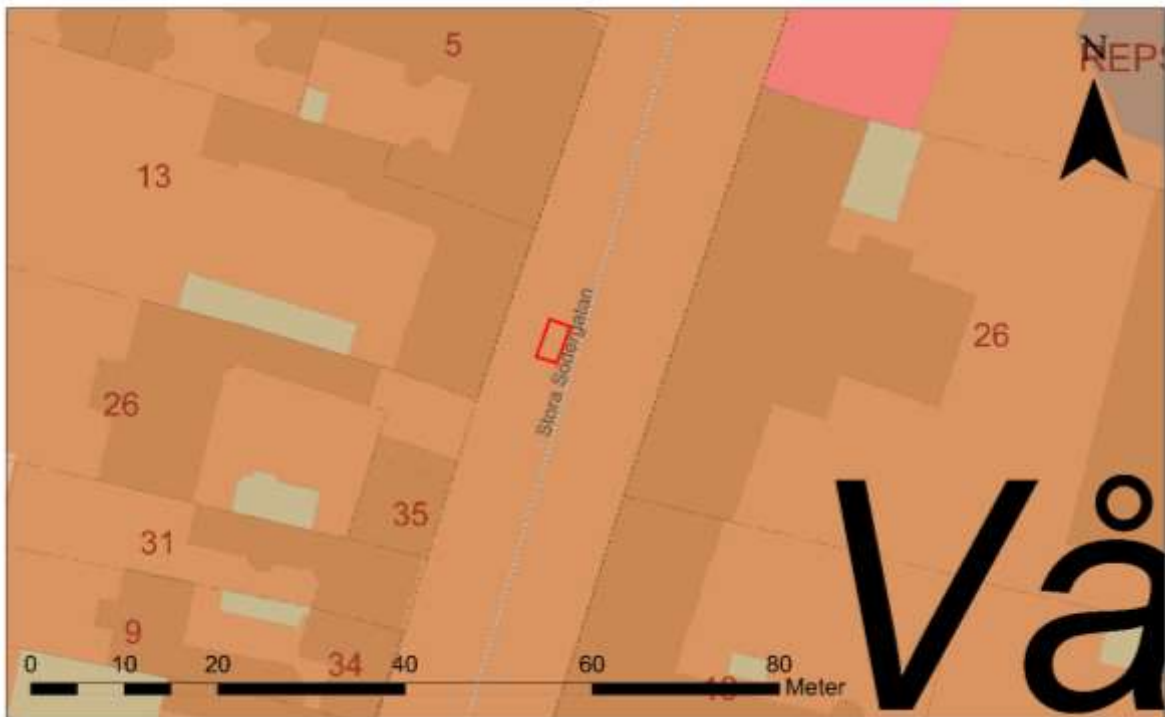
Gardelin, G. 2007. Kv Paradis 33, Lund. Arkeologisk undersökning 1982. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 283. Kulturen, Lund.

Larsson, Stefan, 2006. Gestaltningen av några skånska städer. I: Stefan Larsson (red.) *Centraliteter. Människor, strategier och landskap*, 167–292. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.

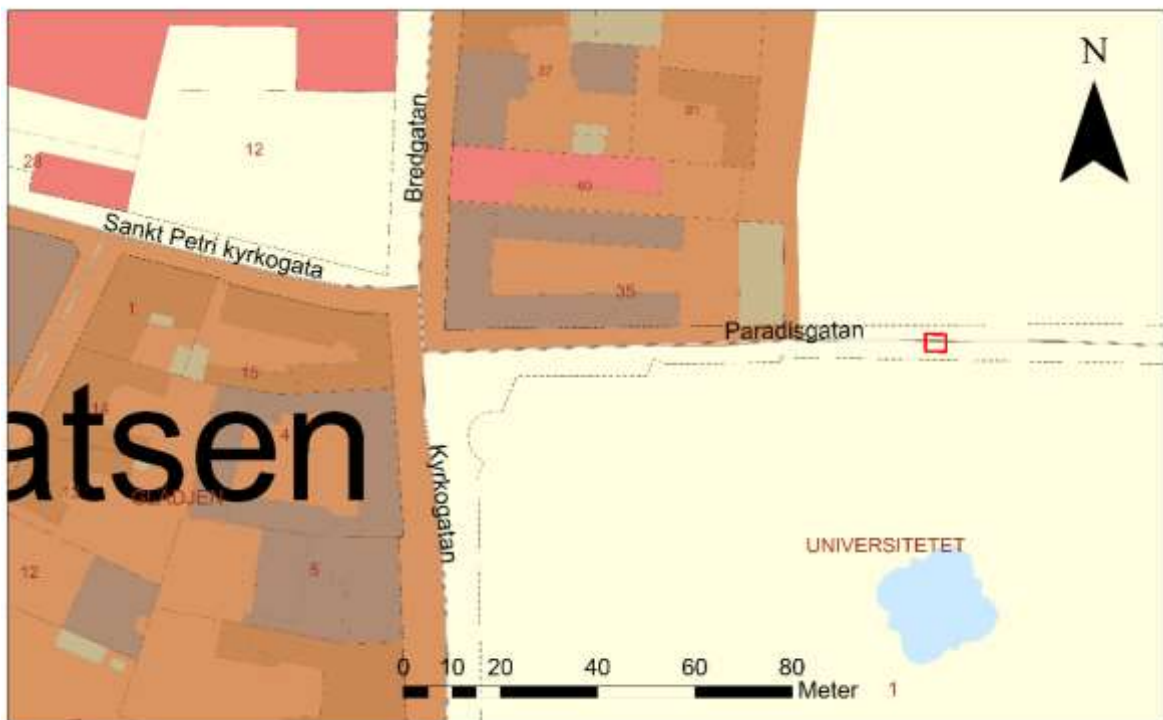
Lhammer, Anna, 2007. Bortom riksbildningen. Människor, landskap och makt i sydöstra Skandinavien. *Lund Studies in Historical Archaeology 7*. Lund: Lunds universitet. Magnusson Staaf, Eriksdotter & Larsson 1996

Bilagor

1. Plan- och sektionsritningar

Stora Södergatan 57

Paradisgatan

2021

- 2021:1 Botanicum 15, Lund. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Aja Guldåker.
- 2021:2 Hustoftagårdens halmtak. Hustofta 3:6. Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2021:3 Kv Paradis 51, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2018. Adam Hultberg.
- 2021:4 Hörby kyrka, Hörby socken, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:5 Sankt Måns 21. /RAÄ Lund 73:1/. Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad & kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning samt. schaktningsövervakning 2020. Sofia Lindberg.
- 2021:6 Kv Sankt Thomas 39, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning, geoteknik 2018. Aja Guldåker.
- 2021:7 Clemenstorget. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:8 Kv Myntet 10, Lund. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:9 Kv Domkyrkan 1, Lund Ändring av västportalens trappa på Lunds Domkyrka. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ Lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2010. Gertie Ericsson.
- 2021:10 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:11 Lunds Domkyrka, södra korsarmens trappa och fasader. Lunds stad och kommun, Skåne län. Byggnadsarkeologisk undersökning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:12 Glemmingebro medborgarhus. Glemminge 137:1. Ystads kommun, Skåne län. Byggnadsminnesutredning 2021. Henrik Borg.
- 2021:13 Kv Tegnér 2 och 7. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:14 Brunnsgratan och Östra Vallgatan. RAÄ Lund 73:1 och 175:1 / L1988:5459 och L1988:5060. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:15 Kryptan 10. Fornlämning RAÄ Södra Sandby 93:1/Lämningsnr L1988:6337 Södra Sandby bytomt, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Linda Billström.
- 2021:16 Innerstaden 2:1, Magle Stora Kyrkogata, Stora Tomegatan och Agardhsgatan. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Imelda Bakunic Fridén.
- 2021:17 Björka by, Kulturhistoriskt underlag. Helsingborgs stad, Skåne län. 2021. Lena Hector och Carita Melchert.
- 2021:18 Flyinge 22:44, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2021. Carita Melchert.
- 2021:19 Kv Paradis 56. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och kontroll 2020–2021. Linnea Lidh.
- 2021:20 Kv Ängen 10. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:21 Blåherremölla 1:2. Kristianstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2021. Carita Melchert.
- 2021:22 Kv Paradis 45. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:23 Örnans 1:6. Fornlämning RAÄ Örkened 64:1/L1991:5879. Örnans kulturresevat, Örkeneds socken, Osby kommun, Skåne län. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:24 Kv Sankt Thomas 39. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:25 Kv Svartbröder 1. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.

- 2021:26 Kv Winstrup 9. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.
- 2021:27 Vomb m.fl. RAÄ Vomb 7:1/L1988:7758. Vombs by, Lunds kommun. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018–2019. Linda Billström & Imelda Bakunic Fridén
- 2021:28 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård Personalbostad 12, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:29 Bergsjöholm 1:1, Bjersjöholms slott, Ystads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:30 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård Chefsbostaden, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:31 Östarp 1:3, Bakugnen Gamlegård, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan . Carita Melchert och Lena Hector
- 2021:32 Lund 73:1. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2019. Imelda Bakunic Fridén